

Dorin PETRIȘOR

Csak Cluj, Kolozsvár nélkül

Kolozsvárnak, mint választási küzdőtérnek, más a státusa, mint a többi nagy romániai városnak. Szemben Iași-sal, Konstancával, Brassóval vagy Bukaresttel, Kolozsvárt elsősorban az interetnikai viszonyok felől „támadják” a parlamenti karosszékekre, illetve a polgármesteri tisztségre áhítozók. Úgy tűnik, ezek a viszonyok itt többet számítanak, mint az európai integráció, sőt talán még a helyi közigazgatás gazdasági eredményeinél is többet. A Szamos-parti város a két nagy romániai nemzetiségi csoport, a román és a magyar jelképes összetűzési helyévé vált. Erdély fővárosaként, a legfejlettebb román tartomány kulturális, de ugyanakkor gazdasági központjaként is, Kolozsvárt, mint politikai színteret, a két etnikum képviselői egyaránt magukénak követelik.

Gheorghe Funar polgármester, szinte kizárólag csak a nacionalista diskurzusra támaszkodva, fölényesen nyert meg egymás után három helyhatósági választást. Szinte nincs is olyan beszéde, amelyben ne utalna, természetesen negatív előjellel, a magyar kisebbségre és annak politikai szervezetére, az RMDSZ-re. Tíz éve, mióta polgármester, Funar, minden alkalommal az érvényben levő törvényekre hivatkozva, hevesen ellenáll annak, hogy a helyi közigazgatásban használják a magyar nyelvet. Ha az 1991/69-es törvény csak annyit mond, hogy a helyi tanácsok határozatait a nemzeti kisebbségek anyanyelvén is lehet ismertetni, ha azok számaránya elég nagy, akkor a 2001/215-ös törvény világosabb. Kilencven cikkelyének második, harmadik és negyedik bekezdése kimondja: „Azokban a helyi közigazgatási egységekben, amelyekben egy nemzeti kisebbséghez tartozó állampolgárok száma eléri a lakosság számarányának a 20 százalékát, ezek, akár írásban, akár szóban, anyanyelvükön is fordulhatnak a saját szakfelszereléssel rendelkező helyi közigazgatási hatóságokhoz, és a választ mind román nyelven, mind anyanyelvükön megkapják. (...) alkalmazni kell olyan személyeket, akik ismerik a szóban forgó kisebbség nyelvét. (...) A helyi közigazgatási hatóságoknak biztosítaniuk kell a hatáskörükbe tartozó helységi és a közintézmények nevének, valamint a közérdekű plakátok szövegének a szóban forgó kisebbség anyanyelvén való megjelenését is.”

Ennek a törvénynek az értelmében Kolozsvár öt bejáratához két nyelvű helységektáblákat kellett volna tenni, amelyeken a *Cluj-Napoca* és a *Kolozsvár* felirat egyaránt szerepel. Ráadásul, ami Funar számára valóban sértő lett volna, hivatala székházára ki kellett volna írnia magyarul is annak nevét: *Polgármesteri Hivatal*. Apolgármester minden lehetséges fortéllal megpróbálkozott, hogy megkerülje a törvényt (és sikerrel járt). Ezek nagy része szokott politikai bohóckodásai közé tartozik, amelyekkel „tiltakozik” a neki nem tetsző törvények, illetve kormányhatározatok ellen. A helyi közigazgatási törvény ellen például a Románia alkotmányából vett, a hivatalos nyelvre vonatkozó idézeteket tartalmazó, már híressé vált sárga hirdetőtáblákkal. A város „románsága megőrzésének” másik módja a két nyelvű feliratozást kötelezővé tevő 2001. december 7-iki 1206-os kormányhatározat alkalmazásának megkerülése. Funar március 7-én, amikor a kormány által kitérített 90 napos türelmi idő lejárt, azt nyilatkozta, hogy egyszerűen nem volt ideje kiírni a versenytárgyalást a táblák elkészítésére, nem volt ideje arra, hogy megszerezze a szükséges engedélyeket stb. Így sikertült még időt nyernie.

De a kolozsvári polgármesteri hivatal legerősebb érve a 215-ös törvény nem alkalmazására a statisztikai érv volt. Funar az ezzel az előirással szembeni „ellenállást” a 2002. március 18–27-iki népszámlálás eredményeire való várakozás nevében szervezte meg. Állította, hogy a két nyelvű táblák elhelyezésére vonatkozó kormányrendelet „a jelenre vonatkozik, nem a múltra, és az 1992-es népszámlálás adatai már nem érvényesek”. Tehát az eredmények közzététele előtt nem engedi meg a táblák felszerelését. Március elején 11 százalékra becsülte Kolozsvár magyar nemzetiségű lakosságának a számarányát, ahhoz, hogy áprilisban „pontos számot” mondjon: 18,45 százalék. Ez lenne a népszámlálás eredménye, bár hivatalosan csupán ebben a hónapban tették közzé a részleges eredményeket, a végső eredményekre pedig csupán jövő év márciusában kerül sor.

Kolozsvár etnikai szerkezete valóban kedvezőtlenül alakult a magyar nemzetiség szempontjából. Ha az 1956-os népszámláláskor a kolozsvári magyarok száma még nagyobb volt a románok számánál (egyik etnikum számaránya sem haladta meg az 50 százalékot), később, évről évre, a kommunista iparosítási politika, de a Ceaușescu nacionalizmusa által is támogatott belső migráció megváltoztatta az összetételt. A városban a románság többségből elsöpör többségűvé vált. Kolozsvár elrománosításának utolsó felvonása a múlt évtizedben következett be. Az 1992-es népszámlálás adatai szerint az össz-

lakosság száma akkor 328 602 volt, ebből 248 572 (75,6 százalék) román, 74 871 (22,8 százalék) magyar, ami tökéletesen igazoltta teszi a 215-ös törvény nemzeti kisebbségekre vonatkozó előírásainak alkalmazását. Ebben az évben a helyzet egy kicsit más, de ez is elég ahhoz, hogy olajat öntsön a polgármester tüzeire. Legalábbis ez derül ki a napokban nyilvánosságra hozott részleges eredményekből. Kolozsvár 317 379 lakosából 252 720 (79,6 százalékos) román, 59 975 (18,86 százalék) magyar („valamivel több”, mint ahogy azt a polgármester jósolta). És ha ezek az adatok nem is véglegesek, nagy változás nem következhet be 2003 márciusáig, mert itt nem egyszerű közvélemény-kutatásról van szó, ahol a tévedések elkerülhetetlenek, hanem egy, a lehető legpontosabban elvégzett számlálásról. Funart meg lehet esetleg büntetni azért, mert időnap előtte eljárta szája, de a számok maradnak. Ráadásul nem is olyan régen az RMDSZ elnöke, Markó Béla is igazolta ezt a demográfiai változást, hangsúlyozva a romániai magyarság számának folyamatos csökkenését.

Lehet, hogy a kolozsvári magyarok száma „természetes módon” csökkent. Először is a magyarok természetes szaporulata „hagyományosan” kisebb, mint a románoké. A románoknál a születési arány mindig nagyobb volt. Azonkívül 1990-től errefelé Magyarországra nagy vonzerőt gyakorolt a magyarokra, akik, nyilván, előnyben részesítik a szomszédos országban való letelepedést. A kolozsvári magyarok egy részének Magyarországra való emigrációjával párhuzamosan bekövetkezett a környező falvakból a városba irányuló belső migráció is, jelenség, amely voltaképpen egy több évtizede tartó folyamat folytatása.

A mindennapi élet területén nem történik majd semmi különös. Politikailag viszont lehetséges, hogy a népszámlálás eredményének véglegessé válása után az RMDSZ, tekintettel ennek az „elvesztett városnak” a történelmi presztízsére, defenzív politikára tér át. Annak ellenére, hogy a szövetség egyelőre semmilyen formában nem értelmezi a város jelenlegi etnikai összetételét. „Nem értelmezhetek egy feltételezett csökkenést” – jelentette ki Eckstein-Kovács Péter szenátor. Funar számára azonban jelentős győzelem lenne, mert bebizonyíthatná választóinak, hogy „kézben tartja” Kolozsvárt.

És ha a majdnem minden településen megjelent két nyelvű táblákkal Erdély levegője most „nyugatiasabb” is, a tartomány fővárosa megkapta a 20. század nacionalizmusánál. A Kolozsvár nélküli Cluj inkább hutu településnek tűnik, mint közép-európainak.

Forrás: HADHÁZY Zsuzsa

DORIN PETRIȘOR 1968-ban született, Gyaluban, Kolozs megyében. A *Gazeta de Cluj* szerkesztője, újságíró.

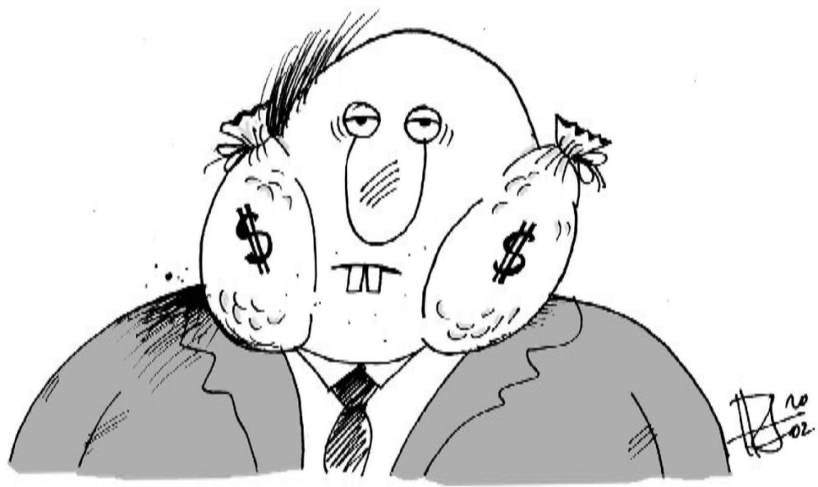
Traian ȘTEF

Erdély és a korrupció

Mostanában sokat beszélnek a médiában a korrupcióról. Beszélnek róla a kormányon levők, a sajtóorgánuk, a nemzetközi szervezetek. De mindenik más hangvételrel. Az ország sajtója reménytelenül, látva, hogy minden jelzése hiábavaló; a nemzetközi szervezetek aggodalmasan; az állampolgárok pletykaszinten, mintha nem érintené őket közvetlenül a helyzet; a kormányon levők derűsen, mintha egy nagy házakban is magától értetődő jelenségről lenne szó. A sajtó által azonnal átvett és terjesztett vészjelzést adott le Bihar. Egy ügyészben volt annyi bátorság, hogy letartóztatási parancsot adjon ki egy, a kormánypárthoz közel álló személy ellen. Az illető közvetlenül, később pedig prefektusi tisztségbe jutott apján keresztül is pénzelte a PDSR választási kampányát (gyanítom, hogy más pártokéit is, mert az üzlemberek általában két oldalról is be akarják biztosítani magukat). Az ügyészre és az intézményre nehezedő nyomás hatalmas volt, és most is az, egy áldozata is van, de a mostantól ismert Lele (akit csak a sajtó támogat) nem hagyja magát, harcol a hatalom gépezetével. Ezt a botrányt Mihai Bar képviselő kijelentése teszi teljessé, mely szerint kétmilliárd lejt ajánlottak fel neki azért, hogy a mostani vádlottat, Adrian Tătarut, felvegye a képviselők listájára. A pénzt nem kapta meg, de gyanítható, hogy Bukarestben osztották szét, vagy más – Bukarestből küldött jelöltek között, így támogatva a (mint hallatszik, a SRI részéről is jövő) fi-

gelmeztetések és információk ellenére az apa kinevezését a prefektusi tisztségbe.

A korrupció legtömörebb és legpontosabb meghatározását pár szóban is meg lehet fogalmazni: *a hatósággal való tárgyalás*. Egyik oldalon kétségkívül a hatóság, tehát a törvény egy képviselőjének kell állnia, mert egy jogállamban a törvény a tekintély egyedüli képviselője, a másik oldalon egy állampolgárnak, aki tárgyal a törvényről. Vagyis megpróbál üzletet kötni a hatósággal. Megpróbál valamilyen kedvezményt elérni, amiből aztán lead néhány százalékot annak, akivel üzletet kötött. Az ilyen üzletek alkalmával legtöbbször az állam vagy a helyi hatóság veszít. Miről tárgyalnak általában? A válasz egyszerű: az államnak fizetendő illetékekről. Miért? Mert nagyon nagyok, és, még ha elosztják is őket, marad elég. Ez a kérdés egyik oldala. A másik, mert van kivel üzletet kötni. Normális esetben az első lépést az állampolgárnak kellene megtennie. Azt mondanám, hogy ezt, a mi körülményeink között, nem bűn megpróbálni. Amikor, az egyszerű lopás keretét túlélve, az állam fényes nappal kifoszt, nem is tűnik olyan erkölcsellenesnek, hogy egyesek megpróbálják őt is meglopni. Amikor két tolvaj meglopja egymást, valószínű, hogy annak drukkolunk, aki többet lop a másiknál. A gond az,

Könczey Elemér: Mai hársőg, 2002

hogy a legtöbb esetben az egyik valaki más szolgálatában áll. Másnak lop, és valami az ő kezébe is tapad. Hogy is állunk akkor a korrupcióval? Ha maga a hatóság a kezdeményező, és a korrumpáló csak időzélben az, mert voltaképpen csupán eszköz, akkor a fenti meghatározás már nem érvényes. Azt, amikor a hatalom, közvetítőkön keresztül, saját költségvetéséből lop, már nem korrupciónak hívják, hanem gengszterizmusnak.

A két említett eset tehát meggyőző példája a nálunk levő „korrupció”-nak (nevezük most már így, de időzélbe téve). Nem az állampolgár vásárolja meg a politikust, hanem a pártok bocsátják átba az immunitást, az adó- és illetékmentességet stb., és védelmezik azokat, akik meg tudják őket vásárolni. Pártjaink vezetőgárdái nagyrészt népnézűzőkből és törtetőkből állnak. Nincs állandó, nemzedékek által felhalmozódott vagyonuk, hamar meg akarnak gazdagodni, és politikailag állandósítani akarják a törvény által nekik adományozott hatósággal való üzletelés jogát.

Bihar megyében a törvényszék összeomlott. Bírókat és ügyvédek tartóztatnak le, a sajtó pedig bemutatja villáikat (az övékéit, a csendőrökéit és a vámosokéit). Hogyan jutottunk a „korrupció” ilyen teljességéhez? Ugyanigy: a bírósági határozatok is ilyen üzletelés tárgyat képezik. Mint ahogy tudni lehet, hogy mennyit kell fizetni egy-egy kórházi orvosnak (az összeg nagysága szájról szájra vagy az asszisztenseken keresztül terjed), éppen annyira lehet tudni a bírók díjazását is. Mi több, sok szóbeszéd járja pártküldöncökről is, akik minden hónapban jönnek, és felveszik a decentralizált intézményektől (különösen a vámtól, a csendőrségtől és a bíróságtól) asápot. Ha mindez nem az általam említett, reményét vesztett sajtónak a túlzása, akkor maga az állam korrump, megjelenési formái, intézményei. Nem vagyok hajlandó azonban elfogadni, hogy mindannyan korrumpáltak vagyunk, hogy Romániában senki sem becsületes, visszautasítom a kollektív bűnösség gondolatát, amely hasonlít ahhoz, ahogy az elmúlt években a kommunista párt minden tagját bűnösnek tartották. Nem hiszem, hogy mi, állampolgárok volnánk akorrupció ügynökei, sokkal inkább azok, akik kezükben tartják a törvényadta hatalmat, de akik számára az „a törvény én vagyok” vagy „az állam én vagyok” kifejezésben testesül meg.

Miért ezek a nagy ügyek Erdélyben? Mert itt a pénz... Miért a pénzt gyűjtő intézmények és az állampolgárok közömbössége? Mert úgyis Bukarestbe megy a pénz... A fekete pénz nagy része a pártokhoz kerül: hivatalos számlákkal azokhoz az alapítványokhoz, amelyek ilyen célból hoztak létre, befolyásos emberekhez, a főnökökhöz. Ha Mihai Bar mindent elmondana, amit tud (a saját társairól, más pártokról, az intézményekről), családja tagjainak hetediziglen el kellene rejtőzniük. Úgy tűnik, hogy a párt megint benne van mindenben, és néhány suttogó hang azt sugallja, hogy még a titkosszolgálatok is csak azt jelenthetik, ami az érzékeny és rózsaszín füleknak tetszik.

Mégis felteszem a kérdést: alapján miért ilyen közömbös az állampolgár saját sorsával szemben? A választ, amely a románok